

1567 00 15
MAATALOUDEN TALOUDELLISEN
TUTKIMUSLAITOKSEN
TIEDONANTOJA N:o 107

*THE AGRICULTURAL ECONOMICS
RESEARCH INSTITUTE, FINLAND
RESEARCH REPORTS, No. 107*

MAATALOUTEEN LIITTYVÄ SIVUANSIOTOIMINTA
SUOMESSA

ECONOMIC ACTIVITIES OF FARMERS COMBINED WITH
AGRICULTURE IN FINLAND

MATIAS TORVELA JA ESKO JUVONEN

HELSINKI 1984

Maatalouden taloudellisen
tutkimuslaitoksen

TIEDONANTOJA N:o 107

The Agricultural Economics
Research Institute, Finland

RESEARCH REPORTS, No. 107

MAATALOUTEEN LIITTYVÄ SIVUANSIOTOIMINTA SUOMESSA

ECONOMIC ACTIVITIES OF FARMERS COMBINED WITH
AGRICULTURE IN FINLAND

MATIAS TORVELA JA ESKO JUVONEN

Helsinki 1984

ISBN 951-9202-15-3

ISSN 0355-0877

Valtion painatuskeskus, monistus 1984

MAATALOUTEEN LIITTYVÄ SIVUANSIOTOIMINTA SUOMESSA

1. Johdanto	5
2. Tilakoko ja omistussuhteet	6
3. Viljelijäperheiden tulojen rakenne	7
3.1. Keskimäärin koko maassa	7
3.2. Tulorakenne eri kokoisilla tiloilla ja maan eri osissa	9
3.3. Tulorakenne kirjanpitosiloilla	12
4. Viljelijäperheen jäsenten toiminta maataloudessa ja muissa elinkeinoissa	13
4.1. Työn käyttö eri töissä	13
4.2. Sivuansiotöiden yleisyys	15
5. Maatalouden sivuelinkeinot	17
6. Mihin suuntaan maatalouden sivuansiotointaa tulisi kehittää	19
6.1. Käytettävissä olevat resurssit	19
6.2. Sivuansiotointa maatalouspolitiikan ja yleensä yhteiskunnan kannalta	20
6.3. Sivuelinkeinojen tutkimustarve	21
7. Kirjallisuus	22
8. Liitteet	23

ECONOMIC ACTIVITIES OF FARMERS COMBINED WITH AGRICULTURE
IN FINLAND

1. Introduction	25
2. The structure of farmers' income	26
a. General	26
b. The structure of farmers' income	26
c. The structure of farmers' income on farms of different sizes and in different parts of the country	28
d. The distribution of farmers in accordance with socio-economic status	30
3. The structure of farmers' income of efficient farms	30
4. The use of farm family labour on the farm and in supplementary occupations	32
a. The use of labour on different jobs	32
b. The extent of supplementary work	35
5. The nature of supplementary agricultural occupations and business operated by farmers	35
6. In what direction should farmers' non-agricultural activities be developed	37
a. Available resources	37
b. Targets with respect to agricultural policy and society in general	38
c. The supplementary occupations that should be developed under Finnish conditions	
7. Resources	40
8. Apppendices	43

MAATALOUTEEN LIITTYVÄ SIVUANSIOTOIMINTA SUOMESSA¹⁾

Matias Torvela ja Esko Juvonen

1. Johdanto

Viime vuosikymmeninä vallinneen nopean teknisen kehityksen aikana maataloustuotantoa on koneellistettu voimakkaasti. Samanaikaisesti maataloilta on jäänyt pois useita tuotteiden jalostukseen, kuljetukseen sekä tuotantovälineiden valmistukseen liittyviä tehtäviä muiden elinkeinojen hoidettaviksi. Tällöin yhä suurempi osa suomalaisista maatiloista on jäänyt liian pieniksi tarjotakseen riittävästi työtä ja kohtuullisen toimeentulon viljelijäperheelle. Etsiessään ratkaisua toimeentulo-ongelmiinsa etenkin pienviljelijät ovat pyrkineet hankkimaan maataloustuotannon ohella muita tuloja.

Vanhastaan tilan ulkopuolisia työpaikkoja on ollut metsätaloudessa, naapuritilan maataloudessa ja muussa lähitienoon elinkeinotoiminnassa. Elinkeinorakenteen muuttuessa ja kulkuyhteyksien parantuessa yhä useammat viljelijät ja perheenjäsenet ovat hakeutuneet työhön kauemmaksiin asutuskeskuksiin, rakennustoiminnan, teollisuuden ja palveluelinkeinojen piiriin hoitaen samalla maatilaa. Useat viljelijäperheet saavat nykyisin toimeentulonsa maatalatalouden ohella monilta erilaisilta sektoreilta.

Kehitys on ollut samansuuntaista myös muissa pohjoismaissa. Ruotsissa tilan ulkopuolisten tulojen osuus kasvoi esim. 1960-luvun alun 20 %:sta vuoteen 1980 mennessä 54 %:iin kokonaistuloista. Myös Norjassa maatalouden ulkopuolisten tulojen osuus on merkittävä ja ne ovat nykyään noin puolet viljelijöiden kokonaistuloista.

Tässä selvityksessä käsitellään Suomen osalta, mikä merkitys erilaisilla maatalouden ulkopuolisilla tulolähteillä on viljelijäperheen työn käytössä ja toimeentulossa ja mitkä ovat näiden ja mahdollisten uusien tulolähteiden kehittymismahdollisuudet maatalouden oheistoimintoina.

¹⁾ ECE/FAO:n maatalouden rakennetta ja rationalisointia käsittelevälle työryhmälle tehty selvitys.

2. Tilakoko ja omistussuhteet

Suomessa käytännöllisesti katsoen lähes kaikki maatilat ovat yksityisten henkilöiden omistamia. Maatilojen kokonaismäärästä vain noin 1.5 % on valtion, kuntien, osakeyhtiöiden, seurakuntien ja muiden yhteisöjen omistuksessa. Yksityisten henkilöiden omistamista maatiloista taas 3/4 eli 76.6 % kuuluu varsinaisille maanviljelijöille (Taulukko 1). Sellaisten henkilöiden omistuksessa, jotka saavat pääasiallisen toimeentulon palkkatuloista, on 14.3 % maatiloista. Eläkeläisten omistuksessa on 7.2 % ja muiden yrittäjien omistuksessa 1.7 % maatiloista.

Taulukko 1. Maatilojen jakautuminen sosio-ekonomisen aseman mukaan vuonna 1979.

Pinta-ala	Varsinaiset viljelijät %	Muut yrittäjät %	Palkan- saajat %	Eläke- läiset %	Yhteensä %
2- 4.99 ha	5.2	0.5	4.5	3.8	14.0
5- 9.99 ha	23.4	0.6	6.0	2.4	32.4
10-19.99 ha	30.3	0.5	3.0	0.9	34.7
Yli 20 ha	17.7	0.3	0.8	0.1	18.9
Yht.	76.6	1.7	14.3	7.2	100.0

Palkansaajien ja muiden yrittäjien osuus maatilojen omistajista on noin 16 %. Huomattavin osa eläkeläisistä on entisiä viljelijöitä, joten yli 80 % maatiloista on varsinaisten maanviljelijöiden omistuksessa.

Suomen maatalous perustuu pieniin perheviljelmiin. Viljelmien (yli 2 ha peltoa) keskimääräinen peltoala on noin 12 ha ja metsäala noin 35 ha. Maatalouden luontaiset tuotantoedellytykset vaihtelevat huomattavasti maan eri osissa. Etelä-Suomessa, jossa ovat parhaat viljelyalueet, tilojen keskimääräinen peltoala on suurempi kuin keskimäärin koko maassa. Esim. Uudellamaalla tilojen keskimääräinen peltoala oli v. 1981 19.8 ha ja Varsinais-Suomessa 18.2 ha.

Pohjois- ja itäosissa maata maatalouden luontaiset edellytykset ovat selvästi heikommät ja siellä myös tilakoko on selvästi pienempi. Pohjois-Karjalassa keskimääräinen peltoala oli v. 1981

9.3 ha, Kainuussa 7.2 ha ja Lapissa 6.8 ha. Pohjoisilla alueilla tilojen metsäalat ovat koko maan keskikokoa suuremmat, mutta metsän kasvu on hitaampaa kuin etelä- ja keskiosissa maata.

3. Viljelijäperheiden tulojen rakenne

3.1. Keskimäärin koko maassa

Viljelijäperheiden tulojen suuruutta ja rakennetta sekä muitakin tietoja on tässä selvityksessä käsitelty lähinnä verotustietojen perusteella. Maatalousverotus muuttui Suomessa v. 1968 verokirjanpitoon perustuvaksi ja tämän jälkeen viljelijäperheiden tuloista on saatavissa varsin yksityiskohtaisia tietoja. Verotilaston luvut perustuvat tilastolliseen otantaan maan kaikista tiloista. Tarkastelua on täydennetty tulonjakotilastosta ja kirjanpitotiloilta saaduilla tiedoilla.

Taulukon 2 tiedot antavat yleiskuvan viljelijäväestön tulojen koostumuksesta. Siinä on esitetty viljelijän ja hänen puolisonsa yhteenlaskettu verotettava tulo ja miten se koostuu palkka- ja eläketuloista, maatilatalouden (maa- ja metsätalous) tuloista ja muista tuloista. Luvut tarkoittavat verotuksen perusteena käytettäviä nettotuloja. Varsinaisen maatalouden tulot ovat kirjanpidollisia tuloja, mutta metsätulot on verotuksessa arvioitu normien mukaan.

Taulukko 2. Viljelijän ja puolison tulojen rakenne valtion verotuksessa.

Vuosi	Palkka- ja eläketulot		Maatilatalouden tulot		Muut tulot	Veronalaiset tulot
	%	mk	%	mk		
1973	32	3 970	62	7 680	6	12 400
1974	33	5 080	60	9 270	6	15 340
1975	30	6 580	64	14 060	6	21 820
1976	32	8 290	62	16 060	6	26 050
1977	31	9 230	62	18 600	6	29 720
1978	21	9 650	62	19 100	7	30 620
1979	32	11 040	61	20 440	7	34 190
1980	34	13 370	59	23 200	7	39 240
1981	36	15 870	57	25 460	7	44 540

Maa- ja metsätalouden (eli maatilatalouden) ulkopuolelta saatujen palkka- ja eläketulojen osuus kokonaistulosta on verotustilaston mukaan kasvanut vain vähän 1970-luvun alkupuolelta lähtien. Keskimäärin joka kolmas puolisoiden veronalaisista markoista on saatu palkka- ja eläketuloina.

Verotustietojen pohjalta voidaan seurata myös verotettavan (valtion verotus) tulon koostumusta henkeä kohti laskien. Luvut poikkeavat jonkin verran edellä esitetyistä luvuista, jotka oli laskettu viljelijää ja puolisoa kohti.

Keskimäärin koko maassa eri tulolähteiden osuus on vaihdellut 1970-luvulla vain vähän (Taulukko 3). Palkkatulojen osuus on ollut noin neljännes tuloista ja eläkkeiden osuus noin 5-7 %. Varsinaisen maatalouden verotettavat tulot ovat olleet vajaat puolet. Metsätalouden laskennalliset tulot ovat olleet verotuksessa noin 13-15 % tuloista. Ns. muiden tulojen osuus on ollut 6-7 % kaikista tuloista.

Taulukko 3. Maataloudesta tuloa saaneiden henkilöiden eri tulolähteistä saadut tulot (mk/henkilö).

Vuosi	Palkka- tulot %	Eläke- tulot %	Maa- talous ¹⁾ %	Metsä- talous ²⁾ %	Muut ³⁾ tulot %	Yhteensä %
1976	26.0	5.1	48.1	14.3	6.5	100
1977	24.4	5.9	48.5	14.8	6.4	100
1978	24.8	6.5	47.9	14.2	6.6	100
1979	24.2	6.4	48.7	14.7	6.0	100
1980	25.0	6.6	49.8	12.9	5.7	100
1981	25.6	6.8	48.7	13.2	5.7	100

1) Maatalouden veronalaiset kokonaistulot - vähennyskelpoiset kustannukset

2) Metsätalouden laskennallinen puhdas tuotto

3) Muut tulot = liike-, ammatti-, osinko-, korko- ja vuokratulot yms. tulot.

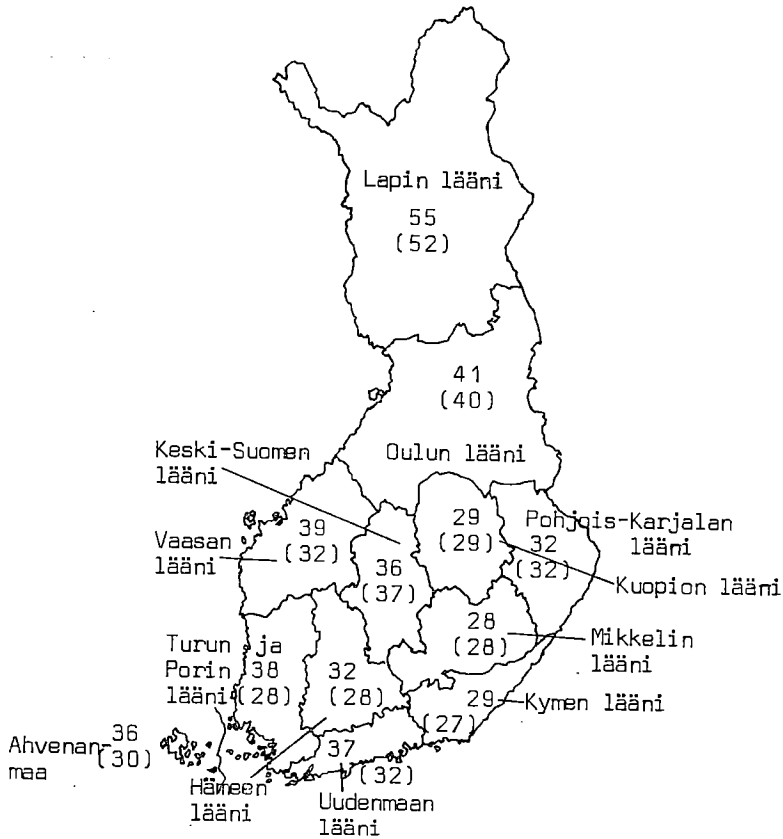
3.2. Tulorakenne eri kokoisilla tiloilla ja maan eri osissa

Tulorakenteessa on huomattavia mm. tilakoosta, tuotantosuunnasta ja alueellisesta sijainnista aiheutuvia eroja. Esim. pienillä 2-5 peltohehtaarin tiloilla maatilatalouden puhdistulo oli vuonna 1981 vain 6 800 mk, joten sivuansiot ovat näillä tiloilla toimeentulon välttämätön edellytys (Taulukko 4). Vuonna 1981 2-5 peltohehtaarin tiloilla palkka- ja eläketulojen osuus oli koko maassa keskimäärin lähes 70 % puolisoiden veronalaisista tuloista ja 5-10 peltohehtaarin tiloilla 46 %. 10-20 ha:n tiloilla palkka- ja eläketulot olivat 28 % ja maatilataloudesta saadut tulot 2/3 kaikista tuloista. Yli 20 ha:n tiloilla palkka- ja eläketulojen osuus on ollut noin 16-20 %.

Taulukko 4. Viljelijän ja puolison tulojen rakenne eri kokoisilla tiloilla vuonna 1981

Peltoa	Tiloja kpl	Puolisoiden veronalaiset tulot		Puolisoiden palkka- ja eläketulot		Maatilatalouden tulot	
		mk	mk	mk	%	mk	%
2- 4.9 ha	37 846	32 026	21 974	69	6 811	21	
5- 9.9 ha	60 045	35 597	16 449	46	16 340	46	
10-19.9 ha	54 058	48 186	13 502	28	13 502	66	
20-29.9 ha	17 287	64 319	11 900	19	49 254	77	
30-49.9 ha	8 640	77 899	12 390	16	61 466	79	
50-99.9 ha	2 514	96 949	16 695	17	71 748	74	
100- ha	382	123 177	22 293	18	78 245	64	
Yhteensä	180 772						
Keskim.		44 543	15 696	36	25 256	57	

Pohjoisilla alueilla, jossa keskimääräinen peltoala on jopa 10 ha pienempi kuin Etelä-Suomessa, sivuansiotulojen suhteellinen osuus tulonmuodostuksessa on huomattavasti suurempi kuin etelässä, vaikka markkamääräisesti sivuansiotulot eivät pohjoisessa olekaan suuremmat kuin Etelä-Suomessa. Esim. Lapin läänissä viljelijän ja puolison palkka- ja eläketulot olivat v. 1981 noin 19 000 mk, mikä oli noin 55 % kaikista tuloista (Kartta 1). Oulun läänissä tämä osuus oli 41 %. Uudellamaalla palkka- ja eläketulot olivat myös noin 19 000 mk, mutta kokonaistuloista ne olivat vain 37 %. Keski-Suomessa palkka- ja eläketuloja oli saatu vähiten eli noin 12 500 mk.

Kartta 1. Palkka- ja eläketulojen osuus %:na viljelijän ja puolison veronalaisista tuloista maan eri osissa vuosina 1973 ja 1981, vuosi 1973 suluissa.

Liitteessä 1 on esitetty viljelijän ja puolison palkka- ja eläketulojen osuus kaikista tuloista lääneittäin eri kokoisilla tiloilla keskimäärin vuosina 1973-74 ja vuosina 1980-81. Näiden vuosien välisenä ajanjaksona palkka- ja eläketulojen osuus kokonaistuloista on kasvanut alle 10 peltihehtaarin tiloilla kaikissa lääneissä ja myös 10-20 peltihehtaarin tiloilla Mikkelin ja Lapin lääniä lukuunottamatta. Etelä- ja Lounais-Suomen alueella, jossa tuotanto on kasvinviljelyvaltaisempaa kuin muualla, tämä osuus on noussut selvästi myös yli 20 peltihehtaarin tiloilla. Keski- ja Pohjois-Suomessa palkka- ja eläketulojen osuus kaikista tuloista on laskeutunut yli 20 peltihehtaarin tiloilla.

Viljelmien kokoluokan kasvaessa sivuansioista pääasiallisen tulon saavien tilojen osuus on pienentynyt 20-30 peltohehtaarin tilakokoluokkaan asti (Kuvio 1). Esim. 2-5 peltohehtaarin tiloista 53 %:lla sivuansiot olivat vähintään 75 % tuloista, mutta 20-30 peltohehtaarin tiloista vain 11 %:lla. Osa-aikaviljelmiä oli v. 1981 verotilaston mukaan 40.6 % eli noin 73 400 tilaa kaikkiaan noin 180 800 tilasta. Osa-aikatiloiksi on luettu ne tilat, joilla sivuansiotulot ovat yli 50 % kokonaistuloista.

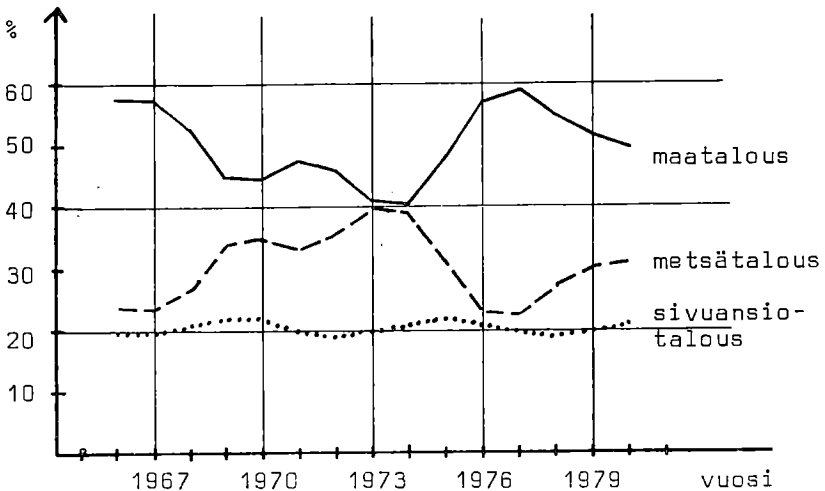
3.3. Tulorakenne kirjanpitotiloilla

Seuraavassa on esitetty tietoja maatalouden, metsätalouden ja tilan ulkopuolisten sivuansioiden merkityksestä kirjanpitotiloilla, joita koko maassa on nykyisin noin 1 050. Kannattavuuskirjanpidon pitäminen on vapaaehtoista. Siitä saadaan yksityiskohtaisempia tietoja kuin verokirjanpidosta, mutta tulokset eivät ole yleistettävissä, sillä kirjanpitotoiminnassa olevia tiloja viljellään keskimääräistä voimaperäisemmin ja ne ovat keskimääräistä suurempia. Tilaa kohti oli v. 1981 noin 27 hehtaaria peltoa ja metsää noin 60 hehtaaria. Eri tuotantosuuntia kirjanpitotilojen joukossa on suunnilleen samassa suhteessa kuin keskimäärin koko maassa.

Seuraava tulovertailu perustuu eri talousalojen nettorahatuloihin, jotka on laskettu vuotuisten rahatulojen ja rahamenojen erotuksena. Rahatuloissa ovat mukana myös omaisuuden myyntitulot ja menoissa omaisuuden hankintamenot. Viljelijöiden harjoittama talletus- ja lainausliike ei ole mukana tuloissa eikä menoissa. Metsätalouden tulot ovat todellisia puun myyntituloja. Vuotuiset vaihtelut rahatuloissa ja -menoissa ovat suuret. Vuotuisvaihteluita on pyritty eliminoimaan laskemalla kolmen vuoden liukuvat keskiarvot tulon eri osista. Maataloudesta saadut tulot vaihtelevat vuosittain huomattavasti mm. sääolojen vaihteluiden takia.

Kirjanpitotilojen tulosten mukaan metsätalouden osuus maa-, metsä- ja sivuansiotalouden rahaylijäämien (nettotulojen) summasta on ollut vuosina 1967-1980 koko maassa keskimäärin noin 30 %, maata-

louden osuus noin 50 % ja sivuansiotalouden osuus 20 % (Kuvio 2). Metsätalouden osuus maa-, ja sivuansiotalouden nettotuloista vaihtelee huomattavasti suhdanteiden mukaan. Metsän myyntiin vaikuttaa myös se, minkälainen tulo maataloudesta on kunakin vuotena saatu. Liitteessä 2 on esitetty alueittaisia tuloksia alle 10 ja 20-30 peltohehtaarin kirjanpitotiloilta. Alueittaiset erot myös kirjanpitotiloilla ovat verraten selviä.

Kuvio 2. Maa-, metsä- ja sivuansiotalouden osuus koko rahaylijäämästä keskimäärin kirjanpitotiloilla.

4. Viljelijäperheen jäsenten toiminta maataloudessa ja muissa elinkeinoissa.

4.1. Työn käyttö eri töissä

Maatalouden, metsätalouden ja sivuansioiden merkitystä viljelijäväestölle on tarkasteltu myös viljelijäperheen työn käytön avulla. Maatalouden osuus viljelijäperheen työpanoksesta on selvästi suurempi kuin sen osuus on nettorahatuloista.

Maatalouden työvoiman käyttöä koskevien tutkimusten mukaan maataloustöiden osuus koko työpanoksesta on kasvanut esim. vuoden 1973 65.5 %:sta 72.8 %:iin vuoteen 1981 mennessä (Taulukko 5). Sivuansiototalouden osuus työpanoksesta on laskenut selvästi vuonna 1978. Tämä aiheutunee osittain otostilojen vaihtumisesta. Vuonna 1981 sivuansiotöiden osuus oli 14 % ja vuonna 1973 23.5 % työpanoksesta. Sivuansiotöiden osuus on alentunut 1970-luvulta lähtien noin 10 %-yksikköä. Omalla tilalla tehdyt metsätyöt ovat vaihdelleet 4.3 %:sta 6.8 %:iin viljelijäperheen koko ansiotyön määrästä.

Taulukko 5. Viljelijäperheen tekemien maatilatalouden ja sivuansiotöiden osuudet (%) näiden töiden yhteissummasta (Maatalouden vuositilasto).

Vuosi	Työt omalla maatilalla				Sivuansiotyöt %	Yhteensä %	Vilj. perheen työpanos ansiotyössä ¹⁾ h/tila
	maataloustyöt %	metsätaloustyöt %	muut työt %	yht. %			
1973	65.6	4.8	6.1	76.5	23.5	100	3 420
1974	64.9	4.3	6.3	75.5	24.5	100	3 670
1975	64.7	4.7	5.8	75.1	24.9	100	3 609
1976	66.5	4.4	5.7	76.6	23.4	100	3 680
1977	68.6	4.3	5.9	78.8	21.2	100	3 350
1978	72.4	6.5	8.4	87.3	12.7	100	4 050
1979	72.3	6.8	8.0	87.1	12.9	100	3 780
1980	71.4	7.5	7.7	86.6	13.4	100	3 590
1981	72.8	5.7	7.5	86.0	14.0	100	3 740

Viljelijäperheen koko työpanos on viime vuosina ollut noin 3 600-3 800 työtuntia vuodessa. Omalla tilalla tehdyt työt ovat olleet noin 86 % työpanoksesta.

Sivuansiotöiden suurin ryhmä on palvelualan työt, joiden osuus sivuansiotöiden määrästä on noussut vuoden 1973 33.8 %:sta 38.3 %:iin vuoteen 1977 mennessä (Taulukko 6). Vuoden 1977 jälkeen rakennus-, teollisuus- ja palvelualantöitä ei ole eritelty. Näiden elinkeinosten osuus on vaihdellut 77.4 %:sta 81.7 %:iin sivuansiotyömäärästä. Vuoden 1973 jälkeen tässä osuudessa ei ole ollut selvää kehitysuuntaa.

¹⁾ Maatilahallituksen työpanostilaston mukainen kaikkien viljelijäperheiden maatalo- ja sivuansiotöiden kokonaismäärä on jaettu maatilarekisterin mukaisella yli 2 peltihehtaarin tilojen lukumäärällä. Kotitalouden työt eivät sisälly maatilatalouden työmenekkiin.

Viljelijäperheen sivuansiotyön kokonaismäärästä on esim. vuonna 1981 tehty maataloustöissä muilla tiloilla vain 5.6 % ja metsätaloustöissä 13.8 %. Metsätalouden osuus on jonkin verran pienentynyt 1970-luvun alusta lähtien.

Työpanostilaston mukaan vuonna 1981 viljelijän osuus sivuansiotöistä oli keskimäärin noin 55 %, puolison osuus 22 % ja muiden perheenjäsenten osuus 23 %. Vuonna 1981 alle 10 peltohehtaarin tilojen perheen jäsenet tekivät 67 % ja alle 20 peltohehtaarin tilojen perheenjäsenet 91 % sivuansiotyön kokonaismäärästä.

Taulukko 6. Viljelijäperheen eri elinkeinoissa tekemien sivuansiotöiden osuudet %:na.

Vuosi	Maataloustyöt %	Metsätaloustyöt %	Rakennustyöt %	Teollisuustyöt %	Palvelualan työt %	Muut kuin maa- ja metsätal. työt yht. %	Viljelijäperheen sivuansiotyöt h/tila
1973	4.6	17.8	18.2	25.6	33.8	77.6	860
1974	4.8	16.6	17.2	25.1	36.3	78.6	900
1975	5.7	14.0	18.5	26.1	35.7	80.3	890
1976	5.2	13.1	16.2	27.5	38.0	81.7	860
1977	5.5	13.8	16.2	26.2	38.3	80.7	710
1978	8.8	14.4	76.8	620
1979	7.6	15.8	76.6	450
1980	6.2	16.4	77.4	480
1981	5.6	13.8	80.6	520

4.2. Sivuanstötöiden yleisyys

Tulonjakotilaston mukaan maassamme oli vuonna 1979 noin 179 900 viljelijätaloutta¹⁾, joissa oli yhteensä noin 365 000 ammatissa toimivaa perheenjäsentä (Taulukko 4). Näistä 105 700 (30 %) työskenteli pääasiassa maatalouselinkeinon ulkopuolella ja maataloudessa 259 300 (70 %). Maataloudessa toimiviksi luokitelluista perheenjäsenistä hieman yli puolet (53 %) oli kotitalouksissa, joilta ei juuri ollenkaan käyty sivuansiotöissä maatalouden ulkopuolella. Näissä kotitalouksissa palkkatulot olivat vain 2 600 mk vuodessa (tulonjakotilasto 1982).

¹⁾ Viljelijätaloudeksi on luettu ne kotitaloudet, joilla on peltoa vähintään 2 ha.

Taulukko 4. Viljelijätalouksien määrä sekä maataloudessa ja muissa elinkeinoissa toimivien viljelijäperheen jäsenten määrät jaoteltuna maatilatalouden tulojen osuuden mukaan kotitalouden tuotannontekijätuloista v. 1979 (Tulonjakotilasto 1982).

Maatilatalouden osuus tuotannontekijätuloista	Kotitalouksia 1000 kpl	Maataloudessa toimiviksi luokiteltuja perheenjäseniä		Muissa elinkeinoissa toimiviksi luokiteltuja perheenjäseniä		Yhteensä	
		1000 kpl	%	1000 kpl	%	1000 kpl	%
0- 24.9 %	34.4	17.2	23.8	55.0	76.2	72.2	100
25- 49.9 %	32.1	41.7	56.5	32.1	43.5	73.8	100
50- 74.9 %	37.1	63.1	77.2	18.6	22.8	81.7	100
75-100 %	76.3	137.3	100.0	0.0	0.0	137.3	100
Yht.	179.9	259.3	70.0	105.7	30.0	365.0	100

Muissa elinkeinoissa toimiviksi luokitelluista perheenjäsenistä 82 % asui v. 1979 osa-aikatiloilla, jollaiseksi tässä on katsottu tila, jolla maatilatalouden tulot ovat vähemmän kuin puolet kaikista tuloista. Osa-aikatiloja oli v. 1979 tulonjakotilaston mukaan 37 % itsenäisinä viljellyistä tiloista. Näiden tilojen kaikista ammatissa toimivista perheenjäsenistä 60 % työskenteli pääasiallisesti muissa elinkeinoissa kuin maataloudessa.

Vuonna 1980 tehdyn haastattelututkimuksen mukaan alle 65-vuotiaiden omistamista yli 2 peltotehtaarin tiloista oli 60 % sellaisia, että niiltä ei joko käyty ollenkaan sivuansiotyössä tai sitten sivuansiotyössä oloaika oli lyhyempi kuin yksi kuukausi vuodessa (HEIKKILÄ 1981). Siten niillä tiloilla, joilla tehdään sivuansiotyötä, palkkatulojen osuus kokonaistuloista on huomattavasti suurempi kuin keskimääräiset luvut osoittavat.

Vuonna 1980 alle 65-vuotiaiden omistamista tiloista 40 %:lla joko isäntä tai emäntä tai molemmat kävivät sivuansiotyössä vähintään kuukauden ajan vuodessa. Alle 10 peltotehtaarin tiloissa näitä oli 60 % ja yli 20 peltotehtaarin tiloissa 25 %. Kaikista isännistä 34 % oli tehnyt sivuansiotöitä vähintään kuukauden ajan ja emännistä 15 %. Vuoden 1969 maatalouslaskennan mukaan 31 % isännistä oli tehnyt sivuansiotöitä yli 25 päivää vuodessa.

Kasvintuotantotiloista 70 % oli sellaisia, joilta käytiin sivuansioissa, kun taas maidontuotantotiloissa oli vain 30 % niitä, joilla tehtiin sivuansiotyötä. Samoin voidaan todeta, että nuoret isännät käyvät enemmän sivuansioissa kuin vanhemmat isännät. Alle 35-vuotiaiden isäntien tiloista 50 %:lla joko isäntä tai molemmat kävivät sivuansioissa, 55-65-vuotiaiden isäntien tiloilla tämä osuus oli noin 30 %.

Alle 65-vuotiaista isännistä 17 % oli 'ympärivuotisessa' (11-12 kk) sivuansiotyössä ja emännistä 11 %. Ympärivuotinen sivuansiotöissä käynti on vahvasti sidoksissa tuotantosuuntaan ja tilakokoon. Esim. kasvinviljelytilojen isännistä 46 %:lla ja emännistä 35 %:lla työsäoloaikana oli 11-12 kuukautta, kun taas maidontuotantotilojen isännistä vain joka kymmenes ja emännistä ainoastaan 3 % oli koko vuoden (11-12 kk) töissä tilan ulkopuolella. Alle 10 peltohehtaarin tiloilla isännistä 36 %:lla ja emännistä 15 %:lla oli kokovuotinen sivuansiotyö. Yli 20 peltohehtaarin tiloilla sekä isännistä että emännistä kävi vain 4 % ympäri vuoden sivuansiotyössä (HEIKKILÄ 1981).

5. Maatalouden sivuelinkeinot

Seuraavassa sivuelinkeinoinhin on luettu myös ns. liitännäiselinkeinot. Maatalouteen ja metsätalouteen liittyviä muita toimintoja ei ole aina helppo tilastojen pohjalta erottaa omaksi erilliseksi tulolähteeksi. Esimerkkinä voidaan mainita mm., että eräistä maatalouteen läheisesti liittyvistä sivuelinkeinoista saadut tulot sisältyvät useimmiten maatalouden veronalaisiin tuloihin. Maatila-
talouden tuloverolain mukaan maatalouden tuloihin luetaan nimittäin myös muusta kuin varsinaisesta maataloudellisesta toiminnasta saatuja tuloja, mikäli tuotantolaitosta tai toimintaa ei ole pidettävä eri yrityksenä. Tällaista muuta toimintaa on esim. mehiläisten hoito, vähäisessä määrässä harjoitettu turkiseläinten kasvatusta, kalanviljely, maatilamatkailu ja muu sellainen toiminta, jota harjoitetaan maatilan varsinaista työvoimaa käyttäen. Myös metsätalou-

teen liittyvästä sivuansiotoiminnasta, kuten omasta metsästä otettujen puiden sahaustoiminnasta saadut tulot luetaan maatalouden tuloksi. Samoin kalastuksella ja metsästyksellä saadut tulot, soran, saven, mullan, turpeen, puutarhatuotteiden myynnistä saadut tulot sekä koneiden vuokratulot luetaan maatalouden tuloksi. Verotilastoissa näistä tuloista vain vuokratulot ja puutarhatuotteiden myyntitulot on eritelty omaksi ryhmäkseen.

Suomen viljelyolosuhteissa myös maataloustuotannon eräät erikoistuotantomuodot ovat erikoisasemassa. Tällaisia erikoistuotantomuotoja voivat olla vihannesten, hedelmien ja marjojen viljely. Useissa Euroopan maissa tällainen viljely on normaalia maataloutta.

Suomessa esiintyvät viljelijöiden sivuelinkeino- ja sivuansiotoiminnat voidaan ryhmitellä seuraavasti:

A. Omalla tilalla tapahtuva toiminta

1. Maatalouden erikoistuotanto. Tällaisia voivat olla mm. vihannesten ja juuresten viljely, hedelmäviljely ja marjojen viljely. Tuotanto liittyy läheisesti normaaliin maatalouteen ja tuotannossa käytetään yhteisiä tuotantovälineitä.
2. Varsinaiset sivuelinkeinot tilalla. Näitä voivat olla laajamittainen lasinalainen puutarhaviljely, turkistarhaus, kalastus, kalankasvatus, mehiläisten hoito, poron hoito. Tähän ryhmään voidaan lukea myös metsämarjojen ja sienten poiminta.
3. Ei-maataloudellinen yritystoiminta tilalla. Tähän ryhmään voidaan lukea mm. maatilamatkailu, koti-, käsi- ja pien-teollisuus, kenttäsahaustoiminta, maatilakonekorjaamot, polttoturpeen tuotanto jne.
4. Intensiivinen metsänviljely. Joitakin maatiloja on mahdollista kehittää siten, että pääasiallinen osa työpanoksesta käytetään oman tilan erilaisiin metsätaloustöihin.

B. Toiminnot tilan ulkopuolella

5. Viljelijän ja perheenjäsenten sivuansiotyöt lyhyt- tai pitkäaikaisissa sivuansiotöissä tilan ulkopuolella. Tähän ryhmään voidaan lukea myös maatalouskoneiden käyttö tilan ulkopuolella.
6. Yritystoiminta tilan ulkopuolella. Tällaiseksi voidaan lukea mm. kone- ja rakennusurakointi, osakkuus ja toiminta toisten pienyrityksissä, oman pienyrityksen pito, pääomasijoitukset jne.

Metsätalous kuuluu perinteisesti suomalaiseen maatalaan. Näyttää siltä, että sellaiset pienten tilojen viljelijät, jotka ovat sopivasti yhdistäneet maatalouden ja metsän hoidon sekä täydentäneet sitä sopivilla sivuansioilla ovat saavuttaneet kohtuullisen hyvän tulotason. Suurten tilojen viljelijöillä on mahdollisuus erikoistua pelkästään maatalouteen ja saada siitä pääasiallinen toimeentulo. Viljelijän erikoistuessa johonkin sivuelinkeinoon kuten turkistuantoon tai kalankasvatukseen, se on usein johtanut niin pitkälle menevään erikoistumiseen, että maataloustuotanto on jäänyt sivualalle tai loppunut vähitellen kokonaan.

6. Mihin suuntaan maatalouden sivuansio toimintaa tulisi kehittää

6.1. Käytettävissä olevat resurssit

Päämääränä viljelijöiden sivuansio toiminnalla varsinaisen maatalouden ohella on luonnollisesti toimeentulon parantaminen. Sivuan-
sio toiminta ja maataloustuotanto pitäisi pystyä liittämään toisiinsa siten, että viljelijäperheen käytettävissä olevat resurssit tulisivat parhaiten käytetyksi ja toisaalta siten, ettei työ muodostu liian raskaaksi.

Viljelijäperheen työpanosta ei voida usein täysin käyttää hyväksi oman tilan maataloustöissä. Erikoisesti pienillä tiloilla on ylimääräistä ihmistyötä käytettävissä. Samoin viljan viljelyyn tai yleensä kasvituotantoon erikoistuneilla tiloilla perheen työpanosta olisi talvisaikaan käytettävissä muuhun toimintaan.

Tilojen pienen koon takia maatalouskoneita käytetään vähän. Esim. kirjanpito-tiloilla traktoreiden keskimääräinen työtuntimäärä on vain noin 400 tuntia vuodessa. Samoin leikkuupuimuria käytetään vain noin 75 tuntia vuodessa. Maatalouden useiden kalliiden erikoiskoneiden käyttömäärä on myös vähäistä. Siten maatalouskoneiden kapasiteettia olisi käytettävissä sivuansiotöihin.

Eräillä tiloilla on vajaassa käytössä olevia talousrakennuksia, joita voitaisiin käyttää ei-maataloudelliseen yritystoimintaan. Myös asuinrakennuksessa saattaa olla yli oman perheen tarpeen sellaista tilaa, joka sopisi käytettäväksi esim. maatilalomailutoimintaan tai kotiteollisuustyöhön. Perinteisesti viljelijäväestö on monitaitoista. Useilla viljelijäperheen jäsenillä on kyky tehdä puu- ja metallitöitä, kudonnaisia ja erilaisia muita käsitöitä. Useissa yhteyksissä on todettu, että viljelijäväestö on halukas tekemään jotain tuottavaa työtä maatalouden ulkopuolella, mikäli sellaista on sopivasti saatavilla.

6.2. Sivuansio-toiminta maatalouspolitiikan ja yleensä yhteiskunnan kannalta

Maatalouspolitiikan keskeisiä tavoitteita on viljelijöiden toimeentulon turvaaminen. Nykyisen maataloustulolain mukaan tasavertainen tulotaso muiden väestöryhmien kanssa on luvattu ns. täystyöllisyyden antaville järkiperaisesti hoidetuille viljelmille. Siten sellaisilla tiloilla, jotka eivät tarjoa tarpeeksi tuottavaa työtä, on turvauduttava sivuansioihin riittävän tulotason saavuttamiseksi ja sen säilyttämiseksi.

Suomessa, samoin kuin useissa muissakin maissa, työttömyys on aika ajoin muodostunut suureksi ongelmaksi. Työttömyys on usein vaikeimmin hoidettavissa maaseudulla. Sen vuoksi maatalouteen liittyvillä sivuelinkeinoilla voi olla suuri merkitys työllisyyden hoidon kannalta.

Viime vuosikymmenien muuttovirta maalta kaupunkeihin on heikentänyt maaseudun liikenne-, kauppa-, koulu- ym. palveluja. Maaseudun väestökato on ollut pahinta Pohjois-Suomessa ja maan itäosissa. Jotta harvaanasutut ns. kehitysalueet pysyisivät asutettuina edellyttää se maassa aktiivista kehitysaluepolitiikkaa. Eräs keino syrjäisten seutujen asuttamisessa on kehittää siellä olevaa maataloutta ja siihen liittyvää muuta elinkeinotoimintaa. Esim. kotimaisen energian tuotannon kehittäminen lisää tuottavaa työtä maaseudulla ja edistää sen elinvoimaisuutta.

6.3. Sivuelinkeinojen tutkimustarve

Viljelijöiden sivuansiot toiminta on hyvin monimuotoista. Siitä ei ole kuitenkaan riittävästi tietoa käytettävissä esim. neuvontatyössä. Siksi olisi kartoitettava, mitä sivuelinkeinoja maan eri osissa harjoitetaan. Lisäksi tulisi selvittää miten nämä erilaiset sivuelinkeinot on kytketty maatalouteen ja mitkä ovat niiden laajentamismahdollisuudet. Sivuansiot toiminnan sopivuus riippuu monista tilakohtaisista ja viljelijöiden henkilökohtaisista ominaisuuksista. Niille lisäansioita haluaville perheille, joilla tilan oman tuotannon takia ei sovi jatkuva kokopäiväinen palkkatyö, voisi sopia jokin maatalouden sivuelinkeino lisäansiolähteeksi.

KIRJALLISUUS

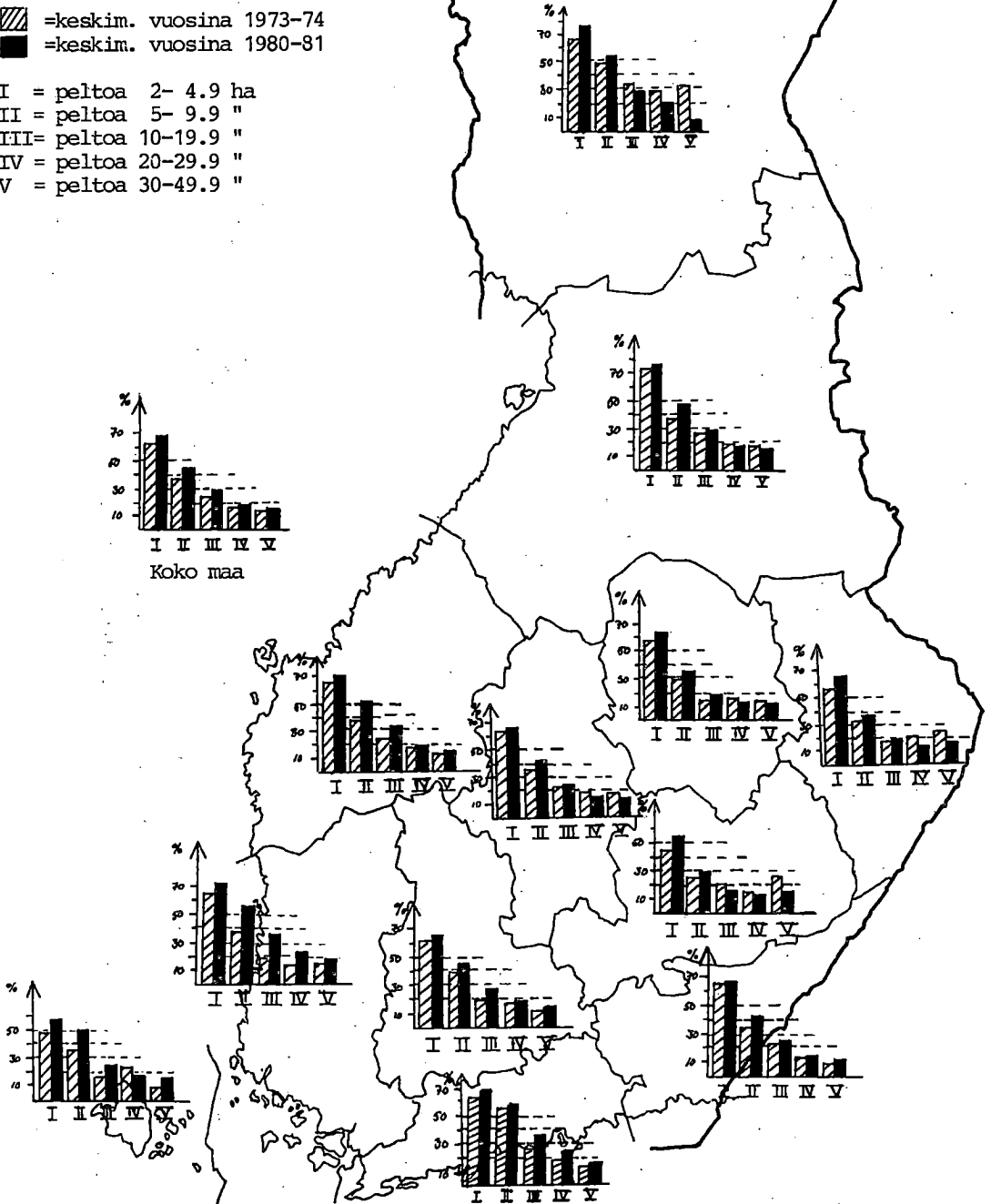
- HEIKKILÄ, E. 1981. Sivuansiotalouden merkitys maatilataloudessa. Helsingin yliopisto. Maanvilj. tal. pro gradu -tutkielma.
- HINTIKKA, N. 1977. Osa-aikaviljelystä. Maataloushallinnon Aikakauskirja. Maatilahallituksen julk. 1977, 4:14-21.
- HYVÖNEN, K. 1978. Sivuansio- ja osa-aikaviljely. Helsingin yliopisto. Maatal. pol. lis. tutk.
- Part-time farming. 1978. Agricultural policy reports of OECD.
- PARVIAINEN, E. 1980. Maanomistajien valmiudet osallistua kotimaisten energialähteiden hyväksikäyttöön Suomessa. Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen raportteja ja artikkeleita 11:1-68.
- 1982. Metsän merkitys maatilataloudessa. PTT:n katsaus 1982 2:42-50.
- PÖLKKI, L. 1980. Monitoimisuuden edistäminen. Maataloushallinnon Aikakauskirja. Maatilahallituksen julk. 1980, 4:1-4.
- TAURIALA, J., RAITASUO, S. & KUJALA, M. 1977. Maatilalomailu-tutkimus 1976. Pellervo-Seuran Markkinatutkimuslaitoksen julk. 20.
- UUSITALO, E. 1978. Viljelijäperheiden toimeentulo ja monitoimisuus. Turun yliopisto. Sosiologisia tutkimuksia 93:1-113.
- 1979. Part-time farming in the light of multi-jobholding. Pellervo-Seuran Markkinatutkimuslaitoksen raportteja ja artikkeleita 10:1-12.
- 1982. Viljelijäperheiden työt. Maatilahallituksen julk. 6:1-135.

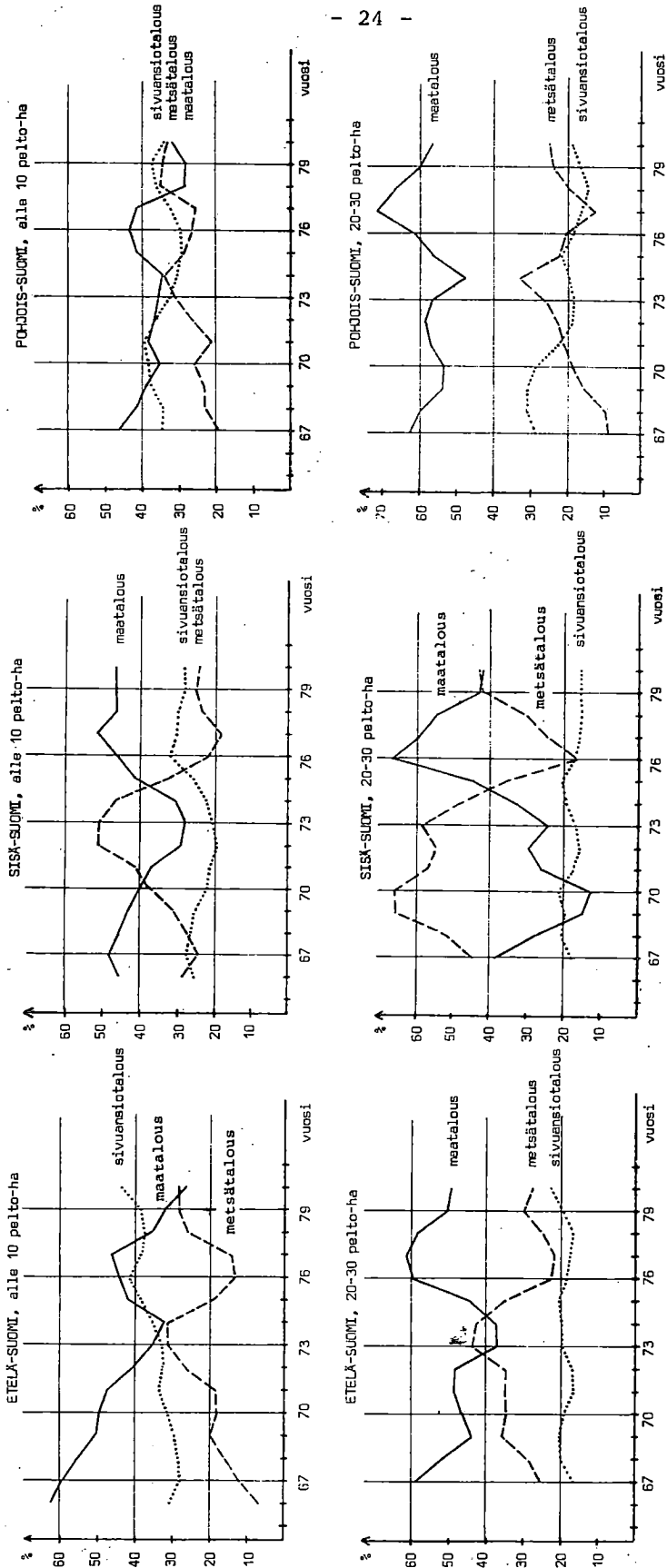
Liite 1.

Palkka- ja eläketulojen osuus %:na viljelijän ja puolison veronalaisista tuloista maan eri osissa.

▨ =keskim. vuosina 1973-74
■ =keskim. vuosina 1980-81

I = peltoa 2- 4.9 ha
II = peltoa 5- 9.9 "
III= peltoa 10-19.9 "
IV = peltoa 20-29.9 "
V = peltoa 30-49.9 "

Liite 2. Maa-, metsä- ja sivuansiirtolouden osuudet viljelijöiden nettorahatuloista.
 (Nettotulot laskettu rahatulojen ja rahamenojen erotuksena huomioimalla myös omaisuuden myynti ja ostot. Laina- ja talletustoiminta eivät ole mukana.)

ECONOMIC ACTIVITIES OF FARMERS COMBINED WITH
AGRICULTURE IN FINLAND¹⁾

Matias Torvela and Esko Juvonen

1. Introduction

During the period of rapid technical development that has taken place over the last few decades, agricultural production was mechanized at a fast pace and many tasks connected with the processing and transport of products and the manufacture of means of production transferred to undertaken by the other sectors of the economy. Under such conditions an increasing proportion of Finnish farms proved too small to offer sufficient work and income to a farm family. In seeking a solution to their income problems farmers with small holdings in particular have attempted to obtain other income alongside agricultural production. For years there have been jobs available outside the farm in forestry, in agriculture on a neighbouring farm and in other occupations in the immediate area. As the occupational structure has changed and transport has improved, increasing numbers of farmers and family members have gone further in search of work - to population centres where they have been employed in building, industry and service occupations while continuing to farm. Today many farm families obtain an income in addition to agriculture in many different sectors.

There has been a similar trend in the other Nordic countries. In Sweden the share of income originating outside the farm grew for instance from 20 % of total income at the beginning of the 1960s to 54 % by 1980. In 1977, 42 % of the income of Swedish farmers came from agriculture, but in 1980 only 34 %. In Norway, too, the share of income originating outside agriculture is significant, and nowadays accounts for about half the total income of farmers.

¹⁾ This report has been prepared for FAO/ECE Working Party on Agrarian Structure and Farm Rationalization.

This report deals with the significance in Finland of the various sources of income outside agriculture with respect to the utilization of labour and to earnings, as well as with the prospects of these and any new sources of income to supplement income from agriculture.

2. The structure of farmers' income

a. General

Finnish agriculture is based mainly on small family farms. The mean arable land on farms (with more than 2 ha of arable land) is approximately 12 ha. The Finnish farm normally includes forest as well. On average, the forest area is around 35 ha. The natural conditions for agricultural production vary considerably in different parts of the country. In the southern parts of the country comparatively intensive, modern agriculture is possible. In these areas - which are the best in Finland - the mean arable area is larger, and in some localities between 25 and 30 ha. In the eastern and northern parts of the country the natural conditions for agriculture are much less favourable, and farm size there is also clearly smaller, frequently comprising only 6-8 ha of arable land. In these areas farm woodlands are larger, than in the southern and central parts of the country, but forest growth is slower. Agriculture proper and forestry are frequently discussed together when examining farmer's income. Owing to the small size of farms, farmers also seek income outside agriculture and forestry.

b. The structure of farmers' income

The extent and structure of farmers' income and other data, too, are discussed in this report mainly on the basis of taxation data. Taxation of farmers in Finland has been based on bookkeeping since 1968, and this has made more detailed information on agriculture.

available. The figures presented here are based on a statistical sample of all the country's farms. Some data have been supplemented with data concerning bookkeeping farms.

The data in table 1 provide an overall picture of the composition of farmers' income. Here the taxable income of the farmer and his spouse are added together and the breakdown into wage and pension income, farm income (agriculture and forestry) and other income is shown. The figures refer to net income. The result for agriculture proper comprises bookkeeping income, but forest income is estimated for taxation in accordance with the standards used.

Table 1. Structure of income obtained by a farmer and spouse in State taxation.

Year	Wage and pension income %	Farm income %	Other income %	Taxable income in marks (FIM)
1973	32	62	6	12 400
1974	33	60	6	15 338
1975	30	64	6	21 823
1976	32	62	6	26 052
1977	31	63	6	29 723
1978	31	62	7	30 622
1979	32	61	7	34 193
1980	34	59	7	39 240
1981	36	57	7	44 543

The share of wage and pension income originating outside agriculture and forestry (non-farm income) in total income has grown only a little since the beginning of the 1970s according to taxation statistics. Wages and pensions are on average the source of one out of three taxable marks for the farmer and spouse. There are considerable regional differences in the structure of farmers' income. In Lapland, for example, wages and pensions received by the farmer and spouse accounted for 55 % of all income in 1981. In northern Finland in general wage income accounts for approximately 40 % of all income. In Lapland and southern Finland wage and pension income has been around 19,000 marks. In central Finland it was lowest, about 12,500 marks.

The per capita composition of taxable income (State taxation) can also be followed on the basis of taxation data. The figures differ somewhat from those presented above, which were calculated per farmer and spouse.

It is evident from the figures that the share of various income sources on average for the entire country varied very little in the 1970s. Wage income accounted for about one quarter of income and pensions for about 5-7 %. Taxable income for agriculture proper amounted to somewhat less than half. The calculated forestry income accounted for 13-15 % of income in taxation. Other incomes accounted for 6-7 % of all income.

Table 2. Income (marks/person) received from different income sources by persons obtaining income from agriculture.

Year	Wage income %	Pension income %	Agricul- ture 1) %	Fores- try 2) %	Other income ³⁾ %	Total %
1976	26.0	5.1	48.1	14.3	6.5	100
1977	24.4	5.9	48.5	14.8	6.4	100
1978	24.8	6.5	47.9	14.2	6.6	100
1979	24.2	6.4	48.7	14.7	6.0	100
1980	25.0	6.6	49.8	12.9	5.7	100
1981	25.6	6.8	48.7	13.2	5.7	100

c. The structure of farmers' income on farms of different sizes and in different parts of the country

There are, of course, substantial differences in the income structure of farmers. These differences arise from farm size, line of production, farm location, etc. For example on small farms of 2-5

-
- 1) Total taxable agricultural income less deductible expenditure
 - 2) Calculated net income from forestry
 - 3) Other income = business, professional, dividend, interest rent and other such income.

arable hectares the pure output from agriculture and forestry is only 6,800 marks, making supplementary earnings on such farms a necessity. In 1981 the share of wage and pension income on farms of 2-5 arable hectares was nearly 70 % of the taxable income received by spouses on average for the entire country and 45 % on farms of 5-10 arable hectares. The income from agriculture and forestry of farms of 10-20 hectares accounted for 2/3 of all income. The share of wage and pension income on farms of more than 20 ha has been around 16-20 %. On larger farms there has also been income from capital and other sources.

Table 3. Structure of income obtained by a farmer and his spouse on farms of different sizes in 1981

Arable land/farm	Number of farms	Taxable incomes of spouses (couples) marks	Wage and pension income of spouses (couples)		Farm income (incl. forest)	
			marks	%	marks	%
2- 4.9 ha	37 846	32 026	21 974	69	6 811	21
5- 9.9 ha	60 045	35 597	16 449	46	16 340	46
10-19.9 ha	54 058	48 186	13 502	28	13 502	66
20-29.9 ha	17 287	64 319	11 900	19	49 254	77
30-49.9 ha	8 640	77 899	12 390	16	61 466	79
50-99.9 ha	2 514	96 949	16 965	17	71 748	74
100- ha	382	123 177	22 293	18	78 245	64
Total	180 772					
Average		44 543	15 969	36	25 256	57

Reference has already been made above to variations in the structure of farmers' income between the different parts of the country. Map 1 in the annex shows the significance of wage and pension income in the income of farmers and their spouses in different parts of the country in 1973 and 1981. The figures clearly show that wage and pension income is of considerable importance in northern areas. Map 2 in the annex shows the share of wage and pension income received by farmer and spouse in all income on farms of different sizes and in different parts of the country. The figures show that wage income is of considerable importance on small farms in many areas.

d. The distribution of farms in accordance with socio-economic status

Practically speaking, nearly all farms in Finland are owned by private persons. Only approximately 1.5 % of the total farms are owned by the State, municipalities, joint stock companies, congregations and other corporations. Some 3/4 or 76.6 % of the farms owned by private persons belong to the actual farmers. Persons whose main earnings are from wages own 14.3 %. Pensioners own 7.3 % of the farms and other entrepreneurs 1.9 %.

Table 4. Distribution of farms according to the socio-economic status in 1979.

Arable land/farm	Actual farmers %	Other entrepreneurs %	Wage earners %	Pensioners %	Total %
2- 4.9 ha	5.2	0.5	4.5	3.8	14.0
5- 9.9 ha	23.4	0.6	6.0	2.4	32.4
10-19.9 ha	30.3	0.5	3.0	0.9	34.7
20- ha	17.7	0.3	0.8	0.1	18.9
Total	76.6	1.7	14.3	7.2	100.0

The figures show that the share of wage-earners and other entrepreneurs in agricultural entrepreneurs is about 16 %. The majority of the pensioners are former farmers and thus more than 80 % of the farms are owned by actual farmers.

3. The structure of farmers' income on efficient farms

The formation of farmers' income on average farms throughout the country and in certain groups was examined above. It is evident from the above that both agriculture and some other activity are pursued on some of the farms. Below an attempt will be made to provide a picture of the significance of agriculture, forestry and supplementary earnings originating outside the farm on those farms where efficient agriculture is practiced

and where agriculture can be regarded as the primary source of income. The results are based on the results for bookkeeping farms. In Finland there are about 1 050 bookkeeping farms. Keeping a record of profitability in this way is voluntary and it provides more detailed data than bookkeeping for purposes of taxation. The farms are larger than average. The average size was in 1981 about 27 hectares of arable land and about 60 hectares of woodland per farm. Considering agricultural production, the farms are cultivated more efficiently than average. The lines of production on bookkeeping farms are represented roughly by the same proportion as in the country in general.

The income comparison here was made on the basis of annual net money income. Forestry income is also the real sales income from timber. Annual fluctuations in money income and in expenditure are great. Here an effort has been made to eliminate annual variations by computing three-year moving averages from the various income components. Agricultural income varies considerably from year to year depending on for example weather conditions, and forest income varies in accordance with fluctuations in the timber market.

The share of forestry according to the results from bookkeeping farms in the total money surpluses (net income) from agriculture, forestry and supplementary occupations was on average about 30 % for the entire country in 1967-1980, about 50 % for agriculture and about 20 % for supplementary earnings (Figure 1). Money income includes sales income from property and expenditure for purchases of property. Depositing and borrowing by farmers is not included in either income or expenditure. The share of forestry in net income from agriculture, forestry and supplementary occupations varies greatly in accordance with the business cycle. Forest sales are also naturally affected by the income from agriculture obtained in a given year. Appendix 1 shows the regional results for bookkeeping farms of less than 10 and 20-30 arable hectares. The regional differences on bookkeeping farms are also relatively clear.

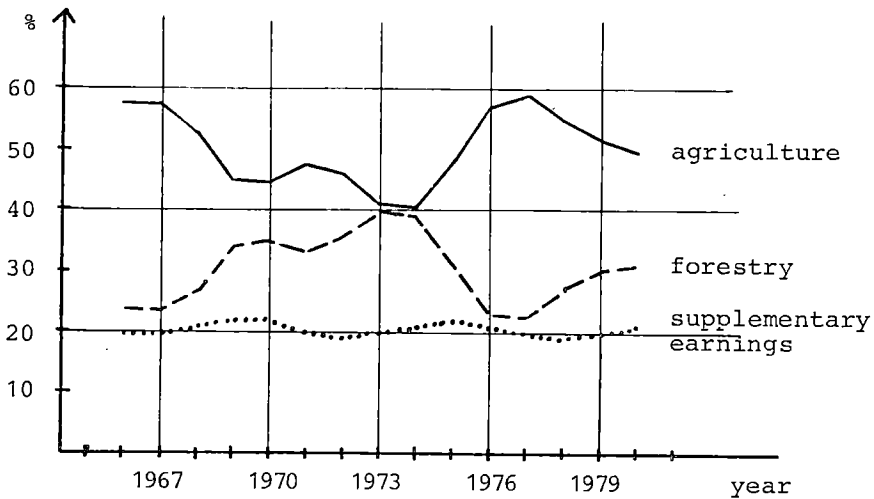

Figure 1. The share of agriculture, forestry and supplementary occupations in the total money surplus on bookkeeping farms on average.

4. The use of farm family labour on the farm and in supplementary occupations

a. The use of labour on different jobs

In addition to the money income distribution, the significance of agriculture, forestry and supplementary earnings to farmers is examined in terms of the use of farm family labour. The share of agriculture in the labour input of farm families is clearly bigger than its share of the net money income. Studies on use of agricultural labour show that the share of agricultural work in the total labour input has grown for example from 65.6 % in 1973 to 72.8 % in 1981 (Table 5). The share of supplementary occupations in the labour input has clearly declined in 1978. This may be the result, in part, of different research methods. In 1981 the share of supplementary earning occupations was 14 % of the labour input and in 1973 23.5 %. Forest work on one's own farm has varied from

4.3 % to 6.8 % of the total volume of farm family earnings. Household work done by and for the farm family is not included in the total labour input.

Table 5. The percentages of farm and supplementary work done by farm families in the total amount of such work (Annual agricultural statistics).

Year	Work on family farm			Total	Supple- mentary work	Total	Total family labour input, ¹⁾ h/farm
	Agricul- ture	Fores- try	Other				
	%	%	%	%	%	%	
1973	65.6	4.8	6.1	76.5	23.5	100	3 420
1974	64.9	4.3	6.3	75.5	24.5	100	3 670
1975	64.7	4.7	5.8	75.1	24.9	100	3 609
1976	66.5	4.4	5.7	76.6	23.4	100	3 680
1977	68.6	4.3	5.9	78.8	21.2	100	3 350
1978	72.4	6.5	8.4	87.3	12.7	100	4 050
1979	72.3	6.8	8.0	87.1	12.9	100	3 780
1980	71.4	7.5	7.7	86.6	13.4	100	3 590
1981	72.8	5.7	7.5	86.0	14.0	100	3 740

In summary, concerning farm family labour input, it is clear that the entire labour input has been 3,600 - 3,800 working hours per year in recent years. Work on one's own farm has accounted for about 86 % of the labour input.

For the purpose of this report, it is interesting to know what kind of supplementary earnings farmers have had. The largest group in supplementary earnings comprised jobs in the service sector, the percentage of which has risen from 33.8 % in 1973 to 38.3 % in 1977 (Table 6). Since 1977 jobs in building, industry and the service sector have not been listed separately. The share of these occupations has varied from 77.4 % to 81.7 % of the volume of supplementary activities. There has been no obvious trend in this percentage since 1973.

¹⁾ Excluding the household work.

In 1981, for example, only 5.6 % of the total amount of supplementary activities done by farm families was carried out in agriculture on other farms and only 13.8 % in forestry. The share of forestry has declined somewhat since the beginning of the 1970s. Labour input statistics for 1981 show that the farmer's share of supplementary activities was about 55 % on average, that of the spouse 22 % and of other family members 23 %. In 1981 family members of farms of less than ten hectares of arable land did 67 % of the total amount of supplementary work and on farms of less than 20 hectares of arable land 91 %. Farms of less than 10 hectares of arable land account for 61 % of the total number of farms.

Table 6. Percentages of supplementary work done by farm families in various occupations.

Year	Agri- culture	Fores- try	Build- ing	Indus- try	Service sector	Other than agri. and forest.total	Total suppl. labour input h/family
	%	%	%	%	%	%	
1973	4.6	17.8	18.2	25.6	33.8	77.6	860
1974	4.8	16.6	17.2	25.1	36.3	78.6	900
1975	5.7	14.0	18.5	26.1	35.7	80.3	890
1976	5.2	13.1	16.2	27.5	38.0	81.7	860
1977	5.5	13.8	16.2	26.2	38.3	80.7	710
1978	8.8	14.4	76.8	620
1979	7.6	15.8	76.6	450
1980	6.2	16.4	77.4	480
1981	5.6	13.8	80.6	520

In 1980 60 % of the farms of over 2 hectares of arable land owned by persons under 65 years of age were such that no one from the farm held a supplementary job, or then the supplementary work was less than one month annually. In 1978 no one from 59 % of the farms of more than 3 hectares of arable land held an supplementary job. Thus the share of wage income in total income on farms where someone holds a supplementary job is much bigger than shown by the above data.

b. The extent of supplementary work

An interview survey made in 1980 shows that either the farmer or his wife or both on 40 % of the farms owned by persons under 65 years of age held a supplementary job for at least one month of the year. On farms with less than 10 hectares of arable land the figure was 60 % and on farms with more than 20 hectares of arable land 25 %. Of the farmers, 34 % had a supplementary job for at least one month, and of the wives 15 %. According to the agricultural census of 1969 31 % of the farmers had supplementary jobs for more than 25 days of the year. Someone from 70 % of the crop production farms had a supplementary job, while someone from only 30 % of the milk production farms had a supplementary job. It is also evident that young farmers do more supplementary work than older farmers. Of the farms with farmers under 35 years of age 50 % had either the farmer or both the farmer and his wife working on a supplementary work, while this share was about 30 % for farmers 55-65 years of age. It is also apparent that 17 % of the farmers under 65 years of age worked year round (11-12 months) in supplementary jobs and 11 % of the farm wives. 46 % of the farmers on crop production farms and 35 % of the wives worked 11-12 months. Only one out of 10 farmers on milk production farms held a supplementary job outside the farm year round and only 3 % of the wives. 36 % of the farmers on farms of less than 10 hectares of arable land held a year-round supplementary job and 15 % of the wives. On farms of more than 20 hectares of arable land only 4 % of both the farmers and their wives had year-round supplementary jobs.

5. The nature of supplementary agricultural occupations and business operated by farmers

Under Finnish conditions it is not always easy to breakdown other activities related to agriculture and forestry into individual sources of income. For example, income from supplementary occupations closely related to agriculture is most often contained in

taxable agricultural income. In accordance with the act on farm taxation, income obtained from other than agricultural operations proper is in fact classified as agricultural income as long as the production plant or activity is not regarded as a separate enterprise. Activities of this sort include beekeeping, fur farming on a limited scale, fish farming, farm tourism and other activities which are carried out with actual labour from the farm. Also, income from forestry-related supplementary activities such as that obtained from sawing timber from one's own forest is considered agricultural income. Likewise income from fishing and hunting and from the sale of gravel, clay, soil, peat and garden produce and rent for machinery are considered as agricultural income. In tax statistics only rent and income from sales of garden produce are listed as separate items.

Under Finnish conditions certain special forms of agricultural production are in a special position owing to their infrequency. These special forms can be the cultivation of vegetables, fruits and berries. In many European countries such cultivation is normal farming.

The supplementary occupations, business operations and supplementary earnings existing under Finnish conditions are outlined below. They are as follows:

A. Activities on one's own farm

1. Special agricultural production. This may include cultivation of vegetables and root crops, growing fruits and berries. Production is closely connected with ordinary agriculture and the same means of production are used.
2. Supplementary occupations proper on the farm. These include large-scale greenhouse cultivation, fur farming, fishing, fish raising, beekeeping, reindeer husbandry. This group can also include picking of forest berries and mushrooms.

3. Non-agricultural business operations. This group can include farm tourism, domestic industry, handicrafts and small industry, sawmill operations on farms, farm machinery repair and fuel peat production, etc.
4. Intensive forest cultivation. Nowadays forest management calls for more work and investment. Planned management of one's own woodlands can involve into a supplementary occupation.

B. Activities outside the farm

5. Supplementary jobs held by the farmer or members of the family for short or long periods outside the farm. The use of agricultural machinery outside the farm can also be included in this group.
6. Business operations outside the farm. These can include machine and building contracting, partnership and work in small businesses operated by others, operating one's own small business, capital investment, etc.

6. In what direction should farmers' non-agricultural activities be developed?

a. Available resources

The objective of activities by farmers in addition to agriculture is of course to improve incomes and to see that such operations are suitably related to agricultural production. Thinking of Finnish conditions, farmers primarily have the following resources outside agriculture at their disposal.

Often the labour input of the farm family cannot be fully utilized in agriculture on one's own farm. On small farms, in particular, there is a surplus of human labour available. Likewise on all farms

specialized in cereal cultivation or in crop production in general the family's labour input should be put to some other use during the winter.

Owing to the small size of farms, agriculture machinery is used on only a small scale. For example the average number of working hours for tractors in a year is only about 400 (Appendix 3). Likewise, combine harvesters are used only about 75 hours a year. The use of many special, expensive agricultural machines is also limited. In some cases there are farm buildings which are not used up to capacity. Dwellings, too, may have space not needed by the family. The farm population has traditionally been versatile. Many members of farm families are able to do wood carving, metal work, weaving and various other kinds of handicrafts. It has also been noted on various occasions that the farm population is prepared to do productive work outside agriculture should suitable opportunities arise.

b. Targets with respect to agricultural policy and society
in general

The central goals of agricultural policy include safeguarding the earnings of farmers. Supplementary earnings outside agriculture are related to this, and they can provide assistance, particularly in ensuring the income level of farmers with small holdings.

In Finland, as in other countries, unemployment is a problem from time to time. Unemployment is often difficult to manage in the countryside. For this reason supplementary occupations related to agriculture can be of considerable significance in managing unemployment.

The migration of recent decades from the countryside to the cities poses a problem of its own. This is particularly true in northern Finland and the eastern parts of the country. In order to keep people in sparsely populated developing areas, there must be as active policy of regional development. One means of settling remote districts is to develop agriculture and related occupations there. In recent years increasing attention has been focussed on environmental protection and on preserving rural landscapes. This effort can be furthered by steering agriculture and related activities by farmers in the right direction.

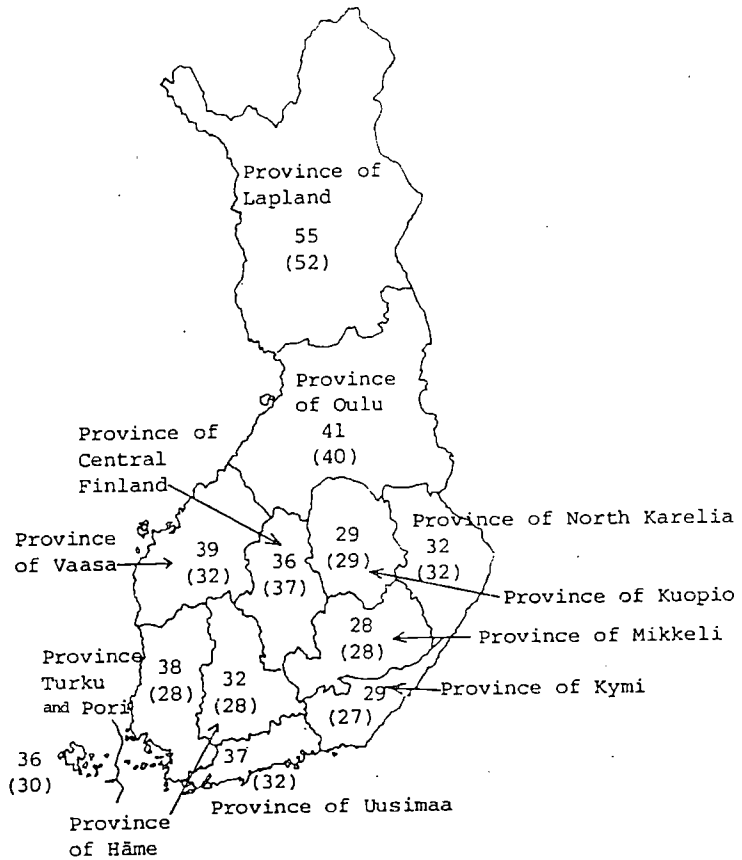
c. The supplementary occupations that should be developed under Finnish conditions

Forestry and management of one's own forestlands have traditionally been part of farmers' activity in Finland. Forest cultivation can be further developed. It would seem that under Finnish conditions those farmers, especially on small holdings, who have effectively combined agriculture and forest management and have supplemented these operations with suitable supplementary occupations, have achieved the best economical result. A farmer who has greater farm can specialize only to agricultural production. When a farmer specializes for example in fur production, fish farming etc., this frequently leads to such a degree of specialization that agricultural production is neglected or terminated altogether.

There is not enough information available about this subject, but it seems that in some cases a regular short or long-term supplementary occupation suits some farmers or family members very well. If the job outside the farm is steady, the farm becomes a part-time farm. It is difficult to name one or two supplementary occupations suitable for Finnish conditions. Such activities on the part of farmers are very diverse, and the suitability of a given activity for the farmer depends on many personal factors and factors pertaining to the individual farm.

RESOURCES

- HEIKKILÄ, E. 1981. Sivuansiotalouden merkitys maatilataloudessa. Helsingin yliopisto. Maanvilj.tal. pro gradu -tutkielma.
- HINTIKKA, N. 1977. Osa-aikaviljelystä. Maataloushallinnon Aikakauskirja. Maatilahallituksen julk. 1977, 4:14-21.
- HYVÖNEN, K. 1978. Sivuansio- ja osa-aikaviljely. Helsingin yliopisto. Maatal.pol. lis.tutk.
- Part-time farming. 1978. Agricultural policy reports of OECD.
- PARVIAINEN, E. 1980. Maanomistajien valmiudet osallistua kotimais-ten energialähteiden hyväksikäyttöön Suomessa. Pellervon taloudel-lisen tutkimuslaitoksen raportteja ja artikkeleita 11:1-68.
- 1982. Metsän merkitys maatilataloudessa. PTT:n katsaus 1982, 2:42-50.
- PÖLKKI, L. 1980. Monitoimisuuden edistäminen. Maataloushallinnon Aikakauskirja. Maatilahallituksen julk. 1980, 4:1-4.
- TAURIALA, J., RAITASUO, S. & KUJALA, M. 1977. Maatilahomailututki-mus 1976. Pellervo-Seuran Markkinatutkimuslaitoksen julk. 20.
- UUSITALO, E. 1978. Viljelijäperheiden toimeentulo ja monitoimisuus. Turun yliopisto. Sosiologisia tutkimuksia 93:1-113.
- 1979. Part-time farming in the light of multi-jobholding. Pellervo-Seuran Markkinatutkimuslaitoksen raportteja ja artikke-leita 10:1-12.
- 1982. Viljelijäperheiden työt. Maatilahallituksen julk. 6:1-135.

Map 1. The percentage of wage and pension income in the taxable income of the farmer and his spouse in various parts of the country in 1981, in 1973 in brackets.

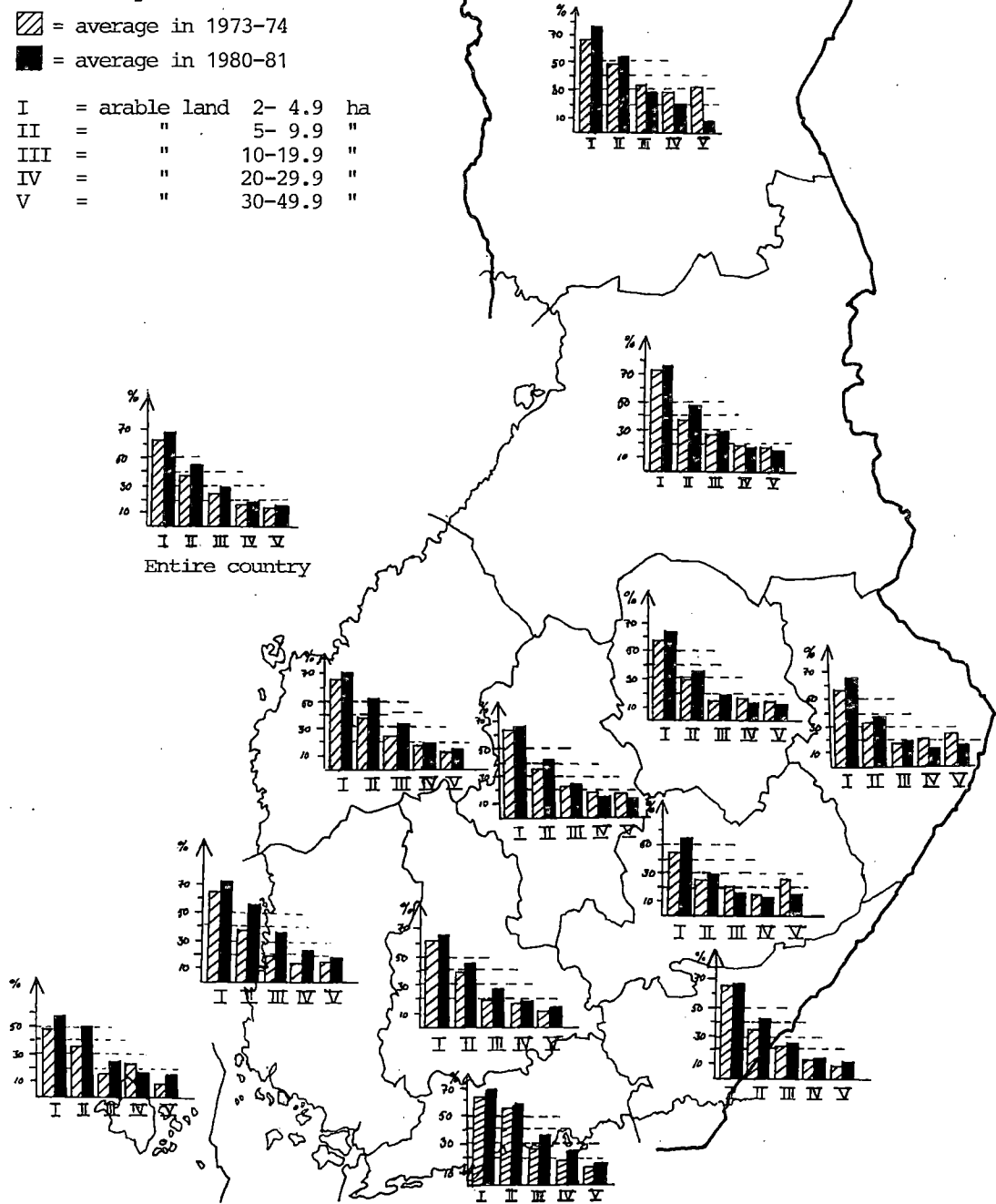
Map 2.

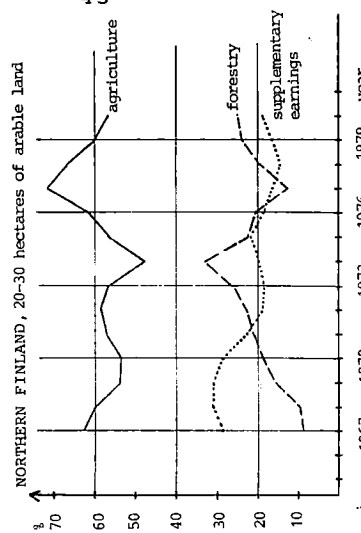
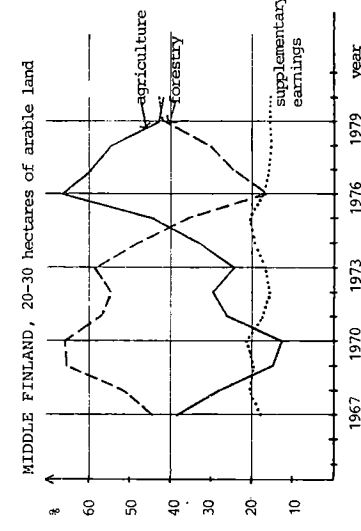
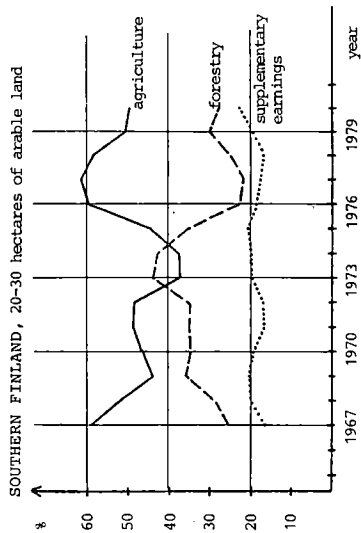
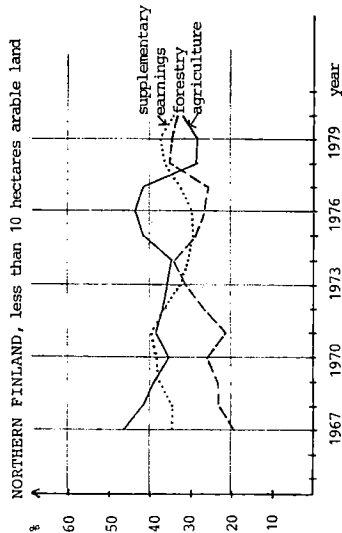
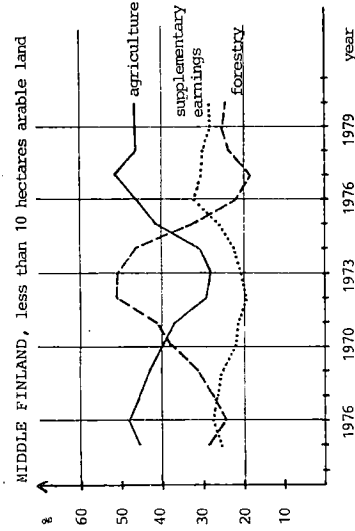
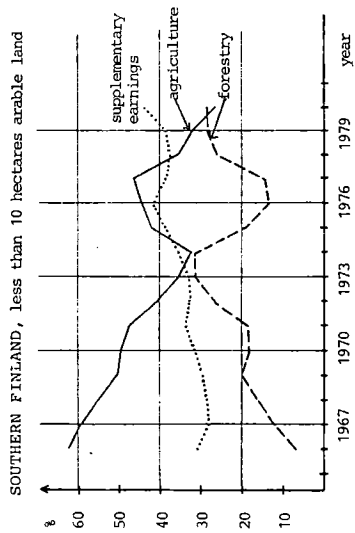
The percentage of wage and pension income in the taxable income of the farmer and his spouse in different parts of the country.

▨ = average in 1973-74

■ = average in 1980-81

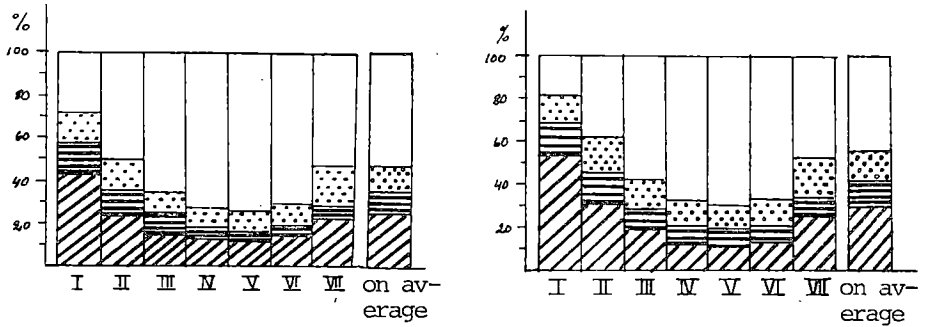
- I = arable land 2- 4.9 ha
- II = " 5- 9.9 "
- III = " 10-19.9 "
- IV = " 20-29.9 "
- V = " 30-49.9 "

Appendix 1. Shares of agriculture, forestry and supplementary earnings in farmers' net money income. (Net income is computed by also including sale and purchase of property as the difference between money income and money expenditure).

Appendix 2. Distribution of farms according to the share of net farm income in the income of farmer and spouse on farms of different sizes in 1976 and 1981.

 = farms where the share of farm income in total income is - 24.9 %
 = - " - 25- 49.9 %
 = - " - 50- 74.9 %
 = - " - 75-100 %

I = 2- 4.9 ha of arable land
 II = 5- 9.9 - " -
 III = 10-19.9 - " -
 IV = 20-29.9 - " -
 V = 30-49.9 - " -
 VI = 50-99.9 - " -
 VII = 100- - " -

Appendix 3.

Table 1. Rental income for tractor and combine harvester work in marks/farm on bookkeeping farms and on all farms in 1981.

Arable land/farm	B o o k k e e p i n g f a r m s			All farms, taxation statistics
	Rental in- come from tractor work	Rental in- come from combine har- vester work	Total	
	marks/farm	marks/farm	marks/farm	marks/farm
2- 4.9 ha	586	119	708	348
5- 9.9 "				1 229
10-19.9 "	1 650	537	2 187	2 551
20-29.9 "	2 575	1 562	5 888	4 777
30-49.9 "	2 362	2 964	5 326	5 466
50-99.9 "	2 864	1 370	4 234	5 554
100- "				11 262
Average	2 050	1 344	3 394	2 037

Table 2. Supplementary earnings made with tractor and combine harvester on bookkeeping farms in 1981¹⁾.

Arable land/farm	Tractor work		Combine harvester work	
	h/tractor	h/farm	h/combine	h/farm
-10 ha	12	11	5	0.5
10-19.9 "	24	32	10	2
20-29.9 "	28	47	13	6
30-49.9 "	19	41	16	12
50- "	18	50	5	5
Average	22	37	12	5

1) There are many farms where no supplementary work whatsoever was done, and therefore the figures are low.

